

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Всеукраїнська науково-практична конференція
магістрантів і молодих дослідників**

«НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ У ХХІ СТОЛІТТІ»

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ТА ЗЕМЕЛЬНОГО
ПРАВА: НАЦІОНАЛЬНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР**

29 жовтня 2025 року

Біла Церква
2025

УДК 001.89:378-053.6"20":349.41/42(063)

РЕДКОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.

Варченко О.М., д-р екон. наук.

Недашківський В.М., д-р с.-г. наук.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Ковальчук І.В., канд. юрид. наук.

Тимощук О.Г., канд. юрид. наук.

Василенко О.І., д-р філософії.

Комарова Н.В., д-р філософії.

Мостипан О.В., д-р філософії, начальник редакційно-видавничого відділу.

Відповідальна за випуск – **Мостипан О.В.**, начальник редакційно-видавничого відділу

Наукові пошуки молоді у ХХІ столітті. Актуальні питання розвитку аграрного та земельного права: національний і міжнародний вимір: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників. 29 жовтня 2025 р. Білоцерківський НАУ. 148 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

©БНАУ

Обов'язки усиновлювачів включають:

- Особисто забрати дитину після усиновлення.
- Зареєструвати її за місцем проживання.
- Надати доступ ССД до перевірки умов проживання щороку протягом перших трьох років, а потім — раз на три роки до досягнення дитиною 18 років.
- Повідомляти ССД про зміну місця проживання [2]

Усиновлена дитина набуває статусу біологічної дитини усиновлювачів. Вона має право на:

- Спадкування майна усиновлювачів.
- Соціальні виплати, пенсію, компенсацію у разі втрати годувальника.
- таємницю усиновлення, включаючи право не знати про нього до 14 років.
- Отримання інформації про усиновлення після досягнення 14 років [4].

Принцип «найкращих інтересів дитини» закріплений у Конвенції ООН про права дитини, Конституції України та Сімейному кодексі. Він означає, що при прийнятті будь-яких рішень щодо дитини — зокрема в процесі усиновлення — першочергово враховуються її потреби, безпека, стабільність, емоційний комфорт і можливості для розвитку. Усиновлення має відповідати віковим, психологічним та соціальним особливостям дитини. Наприклад, згода дитини на усиновлення є обов'язковою, якщо вона досягла такого рівня розвитку, що може її висловити. Це гарантує повагу до її особистості та права.

Контроль включає щорічні перевірки умов проживання дитини протягом перших трьох років після усиновлення, а потім — раз на три роки до досягнення дитиною повноліття [5].

Усиновлення вважається найбільш оптимальним способом забезпечення дитині сімейного виховання, оскільки воно створює повноцінну родинну атмосферу, надає юридичний статус рідної дитини та гарантує стабільність. На відміну від опіки чи перебування в прийомній сім'ї, усиновлення встановлює постійні правові відносини між дитиною та усиновлювачами, включаючи спадкові, майнові й особисті немайнові права. Відповідно до положень Сімейного кодексу України, цей процес має безстроковий характер і не підлягає автоматичному переглядові. Усиновлення сприяє повній інтеграції дитини в нову родину, забезпечуючи реалізацію її найкращих інтересів. Держава визначає цей напрям як пріоритетний у системі сімейного виховання, підтримуючи його розвиток через прийняття законодавчих актів, впровадження соціальних програм та проведення інформаційних заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Освіта Нова. 17 вересня – День усиновлення в Україні: дата, значення та виклики. <https://osvitanova.com.ua/posts/7169-17-veresnia-den-usynovlennia-v-ukraini-data-znachennia-ta-vyklyky>
2. Державний портал усиновлення. Що таке усиновлення? <https://www.dity.gov.ua/uk/adoption/what-is-adoption>
3. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. І. В. Спасової. – К.: Юрінком Інтер, 2021. – 624 с.
4. Державна служба України у справах дітей. Усиновлення. <https://children.gov.ua/usynovlennya-0>
5. Державна служба України у справах дітей. Усиновлення та сімейні форми виховання. <https://children.gov.ua/usynovlennya-ta-simeyni-formy-vykhovannya>

УДК 349.6

ІГНАТЕНКО І.А., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник – **ОБІУХ Н.М.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВО НА ЕКОЛОГІЧНУ БЕЗПЕКУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ

У даній публікації розглянуто проблеми реалізації права на екологічну безпеку в умовах війни. Проаналізовано національні та міжнародні правові акти, окреслено основні проблеми правового регулювання у сфері захисту довкілля під час збройного конфлікту.

Ключові слова: екологічна безпека, збройний конфлікт, право на безпечне довкілля, воєнний стан, міжнародне екологічне право, компенсація екологічної шкоди.

Війна – це не лише гуманітарна криза, руйнування інфраструктури, загибель людей. Це також величезні екологічні втрати: забруднення ґрунтів, вод, повітря, пошкодження екосистем, знищення флори й фауни. Право на екологічну безпеку – це складова більш широкого права на безпечне довкілля, гарантованого кожному відповідно до Конституції та законів. У воєнний час це право зазнає істотних ризиків, адже традиційні механізми захисту довкілля або слабкі, або не пристосовані до надзвичайної ситуації.

В умовах збройного конфлікту гарантоване Конституцією України право на безпечне довкілля переживає суттєві випробування. Згідно з ч. 1 ст. 50 Конституції України, «кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди», а також гарантовано вільний доступ до інформації про стан довкілля та право на її поширення [1]. Водночас ч. 1 ст. 66 Основного закону зобов'язує кожного «не заподіювати шкоди природі та відшкодовувати завдані збитки» [2, 3]. Ці конституційні норми закладають фундамент правового захисту екологічної безпеки як складової права людини, яке може бути реалізоване як в мирний час, так і в умовах воєнного стану.

Однак війна породжує специфічні перешкоди: обстріли та руйнування промислових та інфраструктурних об'єктів, вибухи, розливи, детонації боєприпасів, пошкодження гідротехнічних споруд – усе це може призвести до серйозного забруднення повітря, води, ґрунтів, а також до порушення та руйнування екосистем. Доступність територій для контролюючих органів або експертів часто обмежена через бойові дії, що значно ускладнює верифікацію фактичного стану довкілля та притягнення винних до відповідальності. Також інформаційні обмеження (наприклад, заборона на оприлюднення даних з питань безпеки) можуть порушувати конституційне право громадян на доступ до інформації.

Національне законодавство визначає механізми відповідальності за порушення екологічного законодавства. Зокрема, ст. 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» передбачає, що порушення норм даного закону тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну або кримінальну відповідальність, при цьому застосування одного виду відповідальності не звільняє від обов'язку компенсації збитків [5]. Відповідно до ст. 69 того самого закону, «шкода, завдана внаслідок порушення екологічного законодавства, підлягає компенсації в повному обсязі», включно з неодержаними прибутками та витратами на відновлення навколишнього середовища до належного стану [5]. Ст. 70 передбачає, що адміністративні та кримінальні складові екологічних правопорушень визначаються Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним кодексом України [5]. Є також спеціальні норми в різних галузях природоохоронного законодавства — земельному, водному, лісовому, тощо, — що деталізують права, обов'язки та санкції у відповідних сферах.

У супроводі війни закономірно посилюються такі проблеми: неможливість своєчасного контролю в зонах активних боїв, втрати доказової бази (зруйновані документація, складність доступу до місць подій), послаблення інститутів екологічного нагляду, перепони у судовому доступі, зниження пріоритетності екологічних справ в умовах кризового управління. Особливо гостро постає питання балансу між військовою необхідністю та зобов'язаннями держави не заподіяти надмірної шкоди довкіллю. Міжнародне гуманітарне право накладає обмеження на методи та засоби ведення бойових дій, якщо вони спричиняють надмірну шкоду навколишньому середовищу, але застосування цих норм у конкретних обставинах буває складним через труднощі доведення та підслідності.

Судова практика також підтверджує, що право на безпечне довкілля є захищеним: Верховний Суд визнає, що «екологічні інтереси населення підлягають судовому захисту», і що Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в екологічних рішеннях і доступ до правосуддя (Орхуська конвенція), ратифікована Україною, має прямий ефект у національному праві [4]. Водночас існує критика щодо того, що український екологічний контроль недієздатний через низьку ефективність, непрозорість, а також корупційні ризики

[2, 3]. З огляду на це, у воєнних умовах реалізація екологічного права ще більше зазнає перешкод.

Щоб зменшити ці виклики, доцільне внесення змін до законодавства з урахуванням адаптивних норм, здатних діяти під час збройного конфлікту — наприклад, щодо спеціального режиму доказування, можливості тимчасових судових процедур, забезпечення інституцій незалежного моніторингу з міжнародною участю. Необхідним є забезпечення безперешкодного доступу до інформації про екологічні загрози, впровадження систем моніторингу довкілля, навіть у зонах з обмеженим доступом, за допомогою дистанційних технологій.

У перспективі закономірна міжнародна співпраця щодо встановлення міжнародної відповідальності за екологічні злочини (питання екоциду) та використання міжнародних судових механізмів для притягнення до відповідальності за серйозні екологічні шкоди. Тож можна вважати, що право на екологічну безпеку в умовах війни залишається закономірним, але його ефективність значною мірою залежить від здатності правової системи адаптуватися до надзвичайних обставин та захищати інтереси постраждалих навіть у складних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (в редакції від 01.01.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Комітет з питань екологічної політики та природокористування вбачає недоцільність спрямування та координацію Держлісагентства, Держводагентства та Держрибагентства через міністра аграрної політики та продовольства України // Інформаційне управління апарату Верховної Ради України (27 січня 2021 р). URL: <https://www.rada.gov.ua/print/202135.html>
3. Комітет з питань екологічної політики та природокористування провів круглий стіл щодо державного екологічного контролю // Інформаційне управління апарату Верховної Ради України (30 липня 2020 р). URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/196486.html
4. Прокопенко О. Конституційне право на безпечне довкілля належить кожному // Верховний Суд України. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/presentr/news/660584/?utm_source=chatgpt.com
5. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України (в редакції від 10.10.2024). *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

УДК 349.2

КАЧАНЕНКО Л.В., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник – **ЛОМАКІНА І.Ю.**, канд. юрид. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗМІНИ В РЕГУЛЮВАННІ КОЛЕКТИВНОГО ДОГОВОРУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: ЗАКОНОДАВЧІ НОВАЦІЇ ТА ПРАКТИКА

Досліджено особливості внесення змін до колективного договору в умовах воєнного стану, визначено нововведення у трудовому законодавстві, що спрямовані на баланс інтересів працівників і роботодавців.

Ключові слова: колективний договір, воєнний стан, трудові відносини, трудове законодавство, права працівників, роботодавець.

У межах навчальної дисципліни «Трудове право» важливо дослідити сучасні трансформації правового регулювання колективних договорів, зумовлені воєнним станом в Україні. Колективний договір, відповідно до Закону України «Про колективні угоди та договори», є основним інструментом узгодження інтересів між роботодавцем і працівниками, тому будь-які зміни в його змісті мають безпосередній вплив на соціально-трудові відносини [3].

Станом на 2025 рік в українському законодавстві відбулися суттєві зміни, що стосуються колективного договору в умовах воєнного стану, зокрема у частині можливості зупинення дії окремих його положень роботодавцем та прав працівників [1].

Новий Закон України від 21 серпня 2025 року № 4582-ІХ вніс зміни до статті 11 Закону «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», за якими дія окремих